

Brüsszel, 2021.1.19.
COM(2021) 32 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANKNAK, AZ
EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**Az európai gazdasági és pénzügyi rendszer: a nyitottság, az erő és a reziliencia
előmozdítása**

1. BEVEZETÉS

Von der Leyen elnök „geopolitikai Bizottságának” célja, hogy megerősítse az Európai Unió (EU) szerepét a világban. Az elmúlt évtizedekben megváltozott a geopolitikai helyzet, és jelentős technológiai, társadalmi változások történtek. A világgazdaság egyre inkább többpólusú, ezért az eredményes többoldalú együttműködést alááshatja, ha egyes szereplők rövid távon a saját egyoldalú érdekeiket érvényesítik.

A Bizottság „Európa nagy pillanata: Helyreállítás és felkészülés – a jövő generációért” című, 2020. májusi közleménye¹ ezzel összefüggésben kiemelte, hogy az EU-nak „**nyitott stratégiai autonómia**” megvalósítására és fenntartására kell törekednie. Az EU alapvető szerepet játszik a globális kormányzás rendszerének kialakításában és a kölcsönösen előnyös kétoldalú kapcsolatok kialakításában, ugyanakkor megvédi magát a tisztességtelen és visszaélészerű gyakorlatokkal szemben. Ez együtt jár az ellenállóbb és nyitottabb globális gazdaság, a jól működő nemzetközi pénzügyi piacok és a szabályokon alapuló multilaterális rendszer iránti uniós elkötelezettséggel.

Ez a közlemény felvázolja, hogy az EU miként erősítheti meg nyitott stratégiai autonómiáját a makrogazdasági és pénzügyi területeken **az euró nemzetközi szerepének előmozdítása, az EU pénzügyi piaci infrastruktúráinak megerősítése, az uniós szankciórendszerek végrehajtásának és érvényesítésének javítása**, valamint az EU-nak az egyoldalú szankciók és egyéb intézkedések harmadik országok általi jogellenes, területen kívüli alkalmazásából eredő hatásokkal szembeni rezilienciájának növelése révén². A közlemény az EU nyitott stratégiai autonómiájának és rezilienciájának megerősítésére irányuló szélesebb körű intézkedéscsomag³ része.

Először is az euró erősebb nemzetközi szerepe megvédené a gazdaságot a devizasokkoltól és csökkentené a más fizetőeszközöktől való függést, valamint alacsonyabb tranzakciós, finanszírozási és kockázatkezelési költségeket biztosítana. Elősegítené továbbá az olyan globálisan közös célok elérését, mint a nemzetközi monetáris rendszer rezilienciája, a stabilabb és diverzifikáltabb globális valutarendszer, valamint a piaci szereplők nagyobb választási lehetősége, ami mind csökkenti a világgazdaság kiszolgáltatottságát.

Stabil és hiteles valutaként elért sikerének köszönhetően az euró már most fontos szerepet játszik az uniós határokon és az euróövezeten kívül is. A globális pénzforgalomban való részesedését tekintve az euró a második legelterjedtebb fizetőeszköz. Az euró globális pénzforgalomban való részesedése 2020 novemberében

¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Európa nagy pillanata: Helyreállítás és felkészülés – a jövő generációért” (COM(2020) 456).

² Általában „területen kívüli” intézkedésnek minősülnek azok a törvényi vagy rendeleti intézkedések, amelyeket egy szuverén állam a saját területén kívül, az ehhez szükséges kapcsolat hiányában kíván alkalmazni.

³ Idetartozik a kereskedelempolitika felülvizsgálata, a szabályokon alapuló multilateralizmushoz való uniós hozzájárulás megerősítéséről szóló közös közlemény, az aktualizált uniós iparstratégia és digitális stratégiák, valamint a globális változásra vonatkozó új EU–USA menetrend. Európa nyitott stratégiai autonómiájának megerősítésére vonatkozóan a Bizottság 2021. évi stratégiai előrejelzési jelentése kínál majd hosszú távú és átfogó perspektívát.

mintegy 38 %-ot tett ki⁴. Az euró globális devizatartalék-állományban való részesedése jelenleg 20 % körül van⁵.

Másodszor: a jól működő pénzügyi ágazat nemcsak az európai gazdaság számára nyújtott finanszírozási és beruházási lehetőségek szempontjából kulcsfontosságú, az uniós vállalkozások és polgárok számára is fontos lépőkhöz, hogy globálisan boldoguljanak. Döntő szerepet játszik azáltal is, hogy az európai zöld megállapodásban⁶ foglaltaknak megfelelően erős ösztönzőket biztosít a digitális gazdaságban megvalósuló innovációhoz és a zöld átállás előmozdításához. Emellett a jelentős pénzügyi központok egyike, az Egyesült Királyság EU-ból való kilépése megerősíti az uniós tőkepiacok további elmélyítésének szükségességét. Harmadszor: az uniós szankciók⁷ gyorsabb, határozottabb és eredményesebb végrehajtása és érvényesítése, valamint az egyoldalú szankciók és egyéb intézkedések harmadik országok általi jogellenes, területen kívüli alkalmazásának kezelésére irányuló határozottabb politika előnyös lesz az EU nyitott stratégiai autonómiával és rezilienciával kapcsolatos célkitűzése szempontjából. Az euró nemzetközi szerepével és a stabil uniós pénzügyi ágazattal szükségszerűen együtt jár az EU külpolitikai eszköztárának megerősítése is, amely lehetővé teszi az EU számára, hogy a rendelkezésére álló valamennyi eszközzel nemzetközi szinten megvédje az érdekeit, és kiálljon az értékei mellett.

A Covid19-válság számos következménnyel járt. Először is kiemelte egy olyan többdevizás nemzetközi pénzügyi rendszer lehetséges előnyeit, amely jobban enyhítené a pénzügyi feszültségeket és a stabilitási kockázatokat. Másodszor az, hogy az uniós vállalkozások értéke csökkent a válság során, megnövelte egyes stratégiai uniós vállalkozások ellenséges felvásárlásának kockázatát, egyúttal a technológiai know-how elvesztésének és számos értéklánc zavarának veszélyét is.

A világjárvány azonban megmutatta az EU erősségeit is. Az EU összehangoltan kezeli a válságot és annak gazdasági következményeit. A hosszú távú költségvetéssel és a Next Generation EU kezdeményezéssel az EU az eddigi legnagyobb ösztönzőcsomagját alkotta meg a helyreállítás felgyorsításához, valamint a modern és fenntarthatóbb EU alapjainak lefektetéséhez. A válságkezelés megerősíti az EU rezilienciáját, határozottan megnyugtatja a piacokat és a gazdasági szereplőket, emellett növeli a befektetői bizalmat az EU és az euró iránt.

A válságkezelés révén az EU egyúttal jelentős szereplővé válik a pénzügyi piacokon. 2020 novemberéig a teljes tervezett 100 milliárd EUR-ból a Bizottság az uniós SURE eszköz három fordulója keretében 39,5 milliárd EUR összegben bocsátott ki szociális beruházási kötvényt, hogy segítse a munkahelyek védelmét és a foglalkoztatás fenntartását. Az ezen eszközök iránti befektetői érdeklődés igen erős volt, ami az uniós kötvények erős hitelminősítését is tükrözi. A Next Generation EU finanszírozása céljából

⁴ SWIFT RMB Tracker (2020. december): Élő és kézbesített, MT 103 és MT 202 (ügyfél által kezdeményezett és intézményi kifizetések), az euróvezeten belüli kifizetések nélkül.

⁵ Az Európai Központi Bank 19. éves áttekintése az euró nemzetközi szerepéről (2020. június), elérhető a következő internetcímen: <https://www.ecb.europa.eu/pub/ire/html/ecb.ire202006~81495c263a.en.html>

⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Az európai zöld megállapodás” (COM(2019) 640).

⁷ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 215. cikkében „korlátozó intézkedések”.

a Bizottság a 2021–2026 közötti időszakban összesen akár 750 milliárd EUR összegben von be tőkepiaci forrásokat az Unió nevében. Az adósságkibocsátás lehetőséget nyújt egy globális viszonyítási pont (hozamgörbe) kijelölésére az euróban denominált eszközökbe befektetni kívánó nemzetközi befektetők számára.

2. AZ ERŐSEBB EU ALAPJAI

A reziliens EU a szilárd gazdasági elveken alapuló, kiterjedt, integrált belső piacra, a megbízható és kiszámítható jogrendszerre, valamint a jogállamiságra épül. Ugyanakkor az EU-nak eredményesebben kell kiaknáznia komparatív előnyeit ezeken a területeken, és azokat ki kell vetítenie a külvilágra.

Az EU nyitott stratégiai autonómiájának egyik fő célkitűzése, hogy védje és elmélyítse az egységes piacot, amely egyfelől az euró alapja, másfelől megalapozza az EU nyitottságát a külvilág felé a kereskedelem és a beruházások tekintetében. Minden olyan politika, amely javítja az egységes piac működését, növeli a pénzügyi piacok mélységét és likviditását, előmozdítja a gazdasági növekedést, valamint biztosítja a pénzügyi és költségvetési stabilitást, egyúttal az EU geostratégiai és gazdasági befolyását is erősíti. Ide tartoznak azok a szakpolitikák, amelyek felkészítik az EU-t a jövőbeli kihívásokra, különösen pedig előmozdítják a digitális gazdaságot és a zöld átállást annak érdekében, hogy az EU-n belül és azon kívül egyaránt fenntartható növekedési lehetőségeket és hatékonyságnövekedést biztosítsanak a vállalkozások és a magánszemélyek számára.

Az egységes piac megerősítéséhez az európai gazdaságnak nagyobb teljesítményű internetes konnektivitásra, valamint erősebb ipari és technológiai jelenlétre van szüksége olyan stratégiai területeken, mint a mesterséges intelligencia, a szuper-számítástechnika és a felhő. Az Európai Uniónak a közös európai adatterek, valamint a felhőalapú infrastruktúra és szolgáltatások kiépítése révén is meg kell ragadnia a gazdaság előtt álló lehetőségeket. A pénzügyi szolgáltatások digitális transzformációja a reziliencia kulcsfontosságú eleme, amelynek feltétele az innovációt elősegítő, az adatvezérelt pénzügyi szolgáltatásokat előmozdító és a kiberrezilienciát erősítő uniós szabályozási keret megléte. Ugyanakkor a pénzügyi piacok ökológizálására és a fenntarthatóbb finanszírozásra irányuló uniós erőfeszítések – többek között a fenntartható beruházásokra vonatkozó uniós taxonómia által biztosított nagyobb átláthatóság révén – jelentős szerepet fognak játszani a pénzügyi ágazat erőteljes ösztönzésében.

A 2008-as globális pénzügyi válság és az azt követő államadósság-válság óta az EU jelentős haladást ért el intézményi felépítésének javítása terén, vonzóbbá téve ezzel az euróövezetet a nemzetközi befektetők számára. Folytatta a gazdasági és monetáris unió (GMU) megerősítését és elmélyítését, amelynek alapját a gazdaságpolitikai koordináció jól működő keretrendszere, valamint a hatékony és stabil pénzügyi rendszer képezi. Ez utóbbi elemei: a bankunió, amely megerősíti és egységesíti a bankok felügyeletét és a válságkezelést az euróövezetben; a tőkepiaci unió, amely Unió-szerte javítja a tőkéhez való hozzáférést és a tőke mobilitását; valamint az Európai Stabilitási Mechanizmus létrehozása, majd megerősítése, amelynek révén az euróövezeti tagállamok pénzügyi támogatáshoz juthatnak az euróövezeti válságok megelőzése érdekében. Mindezek a területeken jelentős előrelépés történt. E kulcsfontosságú területeken azonban még nincsenek teljes mértékben kiaknázva a további integráció lehetőségei. A hiányzó fontos elemek közé tartozik például az európai betétbiztosítási rendszer létrehozása, a kis- és középvállalkozások részvénytőkepiacokhoz való hozzáféréseinek egyszerűsítése, a hosszú távú befektetések megkönnyítése, és az Unióban meglévő fizetéseképtelenségi keretrendszerek közelítése. Emellett az Egységes Szanálási Alap közös védőhálójának

gyors végrehajtása és a szanálás során likviditást biztosító eszközök kidolgozása növelné a szanálási keret hitelességét.

1. kulcsintézkedés: A bankunió kiteljesítése és további jelentős előrelépés a tőkepiaci unióhoz az EU rezilienciáját, valamint a gazdasági és monetáris unió elmélyítését támogató eszközként történő megvalósításában.

Új kihívások merültek fel. A Covid19-világjárvány mindenekelőtt emberi tragédia, amely tartós hatást gyakorol az emberekre és a társadalomra. Emellett az európai és a globális gazdaságon is állandó nyomot hagyhat. Az EU ezért új, erősebb és fenntarthatóbb gazdasági modell kialakítására törekszik. Az Egyesült Királyság EU-ból való kilépésével nagy igény és lehetőség mutatkozik a belföldi piaci infrastruktúrák fejlesztésére. Az e kérdések megoldására szolgáló eszközöknek a növekedést erősítő és a hatékonyságot javító politikákon és az ezeket támogató kereteken kell alapulniuk.

A Covid19-világjárványra reagálva az EU minden eddiginél nagyobb szabású helyreállítási tervet indított el „Next Generation EU” néven. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz a helyreállítási terv legnagyobb programja, amely összesen akár 672,5 milliárd EUR összegű hitelt és támogatást nyújt a tagállamoknak reformok és beruházások finanszírozására. A nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben foglalt beruházások és reformok segítségével a tagállamok megragadhatják a zöld és digitális átállásban rejlő lehetőségeket, és kezelhetik az uniós gazdaságpolitikai irányítási és koordinációs keretben azonosított kulcsfontosságú gazdasági és társadalmi kihívásokat. A jó minőségű, euróban denominált kötvényeknek a Next Generation EU keretében történő kibocsátása jelentősen növeli az uniós tőkepiacok mélységét és likviditását, emellett vonzóbbá teszi azokat és az eurót a befektetők számára. Az EU általi kibocsátás a nemzetközi befektetők EU-beli befektetési hajlandóságát is növelheti, mivel alacsony kockázatú összetevőt biztosít a kiegyensúlyozott portfóliók számára, illetve az euró tartalékvaluta-szerepét is erősítheti⁸.

A Bizottság emellett közzétette a tőkepiaci unióra vonatkozó cselekvési terv aktualizált változatát⁹, az uniós lakossági pénzforgalmi stratégiát¹⁰ és a digitális pénzügyi szolgáltatási stratégiát¹¹. A fenntartható finanszírozásra vonatkozó megújított stratégiát 2021 elején fogadja el. A tőkepiaci helyreállítási csomag¹² módosította az uniós tőkepiaci szabályokat annak érdekében, hogy a Covid19-válság idején segítse az uniós

⁸ Lásd még az euróövezet gazdaságpolitikájáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó ajánlásról szóló közleményt (COM(2020) 746) kísérő, „Az euróövezeti gazdaság elemzése” című bizottsági szolgálati munkadokumentum (SWD(2020) 276) 5. fejezetét.

⁹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Tőkepiaci unió a polgárok és a vállalkozások számára – új cselekvési terv” (COM(2020) 590).

¹⁰ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az uniós lakossági pénzforgalmi stratégiáról (COM(2020) 592).

¹¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az uniós digitális pénzügyi szolgáltatási stratégiáról (COM(2020) 591).

¹² A csomag jóvoltából a tőkepiacok könnyebben tudják támogatni az európai vállalkozásokat a válság utáni helyreállításban. A tőkepiaci szabályok, különösen az (EU) 2017/2401 rendelet, az (EU) 2017/2402 rendelet, az (EU) 2017/1129 rendelet és a 2014/65/EU irányelv célzott módosításaira irányuló rendelkezéseket tartalmaz.

vállalkozásokat a nyilvános piacokon történő tőkebevonásban, támogassa a bankok hitelezési kapacitását, és élénkítse a befektetéseket. Ezzel párhuzamosan a banki csomag¹³ célja, hogy elősegítse a gazdaság hitelezését.

A pénzügyi piacok az EU éghajlatvédelmi és környezetvédelmi törekvéseiben is döntő szerepet játszanak. Az európai zöld megállapodás, valamint az EU energiaügyi és éghajlat-politikai célkitűzései¹⁴ jelentős változásokat hoznak az energiatermékek uniós kereskedelmében, ami a kialakulóban lévő piacok, például a hidrogénpiac fejlődéséhez vezet, és növeli azt az igényt, hogy a zöld átállás, valamint az EU energiabiztonsága szempontjából kritikus fontosságú megújulóenergia- és egyéb technológiák stabil stratégiai ellátási láncokkal rendelkezzenek. Ehhez a gazdasági átalakuláshoz jelentős köz- és magánberuházásokra van szükség, és a beruházásokat fenntartható projektek felé kell terelni.

E politikákra építve az EU-nak további célzott intézkedéseket kell végrehajtania a következő három pillér keretében:

- az euró nemzetközi szerepének megerősítése azáltal, hogy harmadik országbeli partnereket is megszólít az euró, valamint az euróban denominált eszközök és referenciamutatók használatának előmozdítása, az euró globális használatával szembeni akadályok leküzdése, továbbá az eurónak az energia és a nyersanyagágazatban nemzetközi referencia-pénznemként betöltött szerepének megerősítése érdekében;
- az uniós pénzügyi piaci infrastruktúrák továbbfejlesztése és rezilienciájuk növelése, többek között a szankciók és egyéb intézkedések területen kívüli alkalmazásával szemben;
- az EU saját szankciói egységes végrehajtásának és érvényesítésének további előmozdítása.

3. AZ EURÓ NEMZETKÖZI SZEREPÉNEK MEGERŐSÍTÉSE

Az euró az uniós integráció és autonómia kulcsfontosságú szimbóluma és eszköze. Lehetővé teszi az árukkal és szolgáltatásokkal, a valutaváltással, a hitelekkel és a tőkepiaci ügyletekkel kapcsolatos pénzforgalmat. Emellett számlázási pénznemként, az euróvezeten kívüli értékmegőrzőként és tartalékvalutaként is szolgál. Az „Úton az euró erősebb nemzetközi szerepe felé” című, 2018. decemberi közlemény¹⁵ kulcsfontosságú

¹³ A csomag célja, hogy a bankok továbbra is támogathassák hiteleikkel a gazdaságot, és hozzájárulhassanak a koronavírus jelentős gazdasági hatásának enyhítéséhez. Magában foglalja a számviteli és prudenciális keretek alkalmazásáról szóló COM(2020) 169 bizottsági értelmező közleményt, valamint az uniós banki szabályok, különösen az 575/2013/EU rendelet és a 648/2012/EU rendelet célzott, azonnali módosításait.

¹⁴ 2020 szeptemberében a Bizottság javaslatot terjesztett elő az üvegházhatásúgáz-kibocsátás legalább 55 %-os csökkentésére 2030-ig, ezzel megváltoztatta a jelenlegi kibocsátáscsökkentési pályát annak érdekében, hogy a kontinens 2050-re elérje a klímasegélyességet. A javaslatot „Az EU 2030-ra vonatkozó éghajlatvédelmi törekvésének fokozása – Beruházás a klímasegélyes jövőbe az európai polgárok érdekében” című közlemény (COM(2020) 562) tartalmazza. További információk: https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action_hu

¹⁵ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak (euróavezeti csúcstalálkozó), a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Úton az euró erősebb nemzetközi szerepe felé” (COM(2018) 796), elérhető a következő internetcímen:

intézkedéseket határozott meg a közös valuta nemzetközi szerepének előmozdítása érdekében. A közleményt az euró energiaágazatban betöltött nemzetközi szerepéről szóló ajánlás¹⁶ kísérte, majd öt ágazati konzultációra került sor az eurónak a devizapiacokon, az energiaágazatban, a nyersanyagpiacokon, a mezőgazdasági termékek és élelmiszer-alapanyagok kereskedelmében, valamint a közlekedési ágazatban betöltött szerepéről¹⁷.

A monetáris politika végrehajtása szempontjából az euró nagyobb mértékű használata olyan előnyökkel járhat, mint a készpénzkibocsátásból származó szeniorázs, a nagyobb monetáris autonómia, és a monetáris politika erősebb globális transzmissziója. A nagyobb mértékű használat csökkentené az ügyleti, kockázatkezelési és finanszírozási költségeket, és csökkentené a devizaárfolyam-sokkok hatását¹⁸. A tapasztalatok szerint ezek az előnyök meghaladják a költségeket, például a stresszidőszakokban az árfolyam-erősödésre nehezedő nyomást. Az euró erősebb szerepe hozzájárulna a nagyobb rendszerszintű stabilitáshoz is, mivel diverzifikálja a globális valutarendszert, és enyhíti az aszimmetrikus – különösen a harmadik országok monetáris politikájából eredő – sokkok hatásait. A harmadik országokkal kötött likviditási megállapodások – például a csereügylet- és repokeretek – zökkenőmentes működése segíti az Európai Központi Bankot (EKB) abban, hogy teljesítse árstabilitási célkitűzését, megakadályozza, hogy az eurólikviditás hiánya pénzügyi stabilitási kockázatokká alakuljon át, és hozzájárulhat az euró globális pozíciójának erősítéséhez. Likviditási stressz idején ezek a megállapodások csökkentik az euróövezet pénzügyi piacait érő továbbgyűrűző hatások kockázatát, és fontos likviditási védőhálót jelentenek azon harmadik országok számára, amelyek széles körben használják az eurót pénzügyi és kereskedelmi ügyletek céljára. A diverzifikáltabb globális monetáris környezet emellett erősítené a nemzetközi kereskedelem árfolyam-kiigazításokra való általános reagálási képességét, különösen a feltörekvő gazdaságok esetében¹⁹.

Az euró erősebb nemzetközi szerepe így egy olyan általánosabb tendencia részét képezheti, amelyben a valuták diverzifikálása az árazás és a finanszírozás terén hozzájárul a külső egyensúly-helyreállító mechanizmusok és az árfolyam-kiigazítások stabilizációs szerepéhez.

Az előző szakaszban említett javaslatokra építve a Bizottság az euró globális használatát előmozdító további intézkedéseken dolgozik.

https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication_-_towards_a_stronger_international_role_of_the_euro.pdf

¹⁶ A Bizottság C(2018) 8111 ajánlása az eurónak az energiaágazatban betöltött nemzetközi szerepéről, amelyet „Az euró nemzetközi szerepének előmozdítása az energiaágazatban” című bizottsági szolgálati munkadokumentum (SWD(2018) 483) kísér.

¹⁷ Az öt célzott konzultáció eredményeit „Az euró nemzetközi szerepének megerősítése: a konzultációk eredményei” című SWD(2019) 600 bizottsági szolgálati munkadokumentum foglalja össze.

¹⁸ Az Európai Központi Bank 8. éves áttekintése az euró nemzetközi szerepéről (2019. június), elérhető a következő internetcímen: <https://www.ecb.europa.eu/pub/ire/html/ecb.ire201906~f0da2b823e.en.html#toc1>

¹⁹ Boz, E., Gopinath, G., Plagborg-Møller, M. (2017): „Global Trade and the Dollar”, IMF Working Papers, 17(239).

A hitelpapírok, áruk és kapcsolódó pénzügyi eszközök euróban denominált kereskedelmének növelése

Az EU a világ legnagyobb kereskedője, amely a világkereskedelem több mint negyedét bonyolítja²⁰. 2018-ban az euró volt az uniós export leginkább használt pénzneme, míg az uniós import esetében az USA-dollárt használták a leggyakrabban. Míg a kereskedők piaci megfontolások alapján szabadon választhatják meg a kereskedelem pénznemét, az uniós kereskedelmi megállapodások keretében lehetőség van az euró használatának előmozdítására. A Cotonoui Megállapodást követő új megállapodás²¹ megkötése lehetővé teszi az EU és afrikai, karibi és csendes-óceáni partnerei számára, hogy előmozdítsák valutáik szélesebb körű használatát, a Bizottság pedig vizsgálni fogja a további lehetőségeket az euró e régióban való használatának előmozdítására. A Bizottság fontolóra veszi továbbá, hogy orvosolja a kereskedők euróban végzett pénzforgalmi műveleteivel kapcsolatban feltárt információs hiányosságokat. E célból mozgósíthatók az uniós küldöttségek, és további információk nyújthatók az „Access2Markets” Piacrajutási Adatbázison²² keresztül.

Az áru piacok a globális kereskedelem egyik kulcsfontosságú elemét képezik. Az euró nemzetközi szerepéről szóló bizottsági ajánlás elfogadása óta az energia területén jelentős előrelépés történt az euró uniós gázpiacokon való használatában. Az euróban aláírt földgázszerződések aránya 2018 és 2020 között 38 %-ról 64 %-ra nőtt²³. Az euróban denominált referenciamutatókat világszerte egyre inkább elismerik és használják. Annak érdekében, hogy tovább növelje az euró használatát az árukereskedelemben, a Bizottság folytatni fogja a megbeszéléseket a kulcsfontosságú stratégiai ágazatok, többek között a tőzsdei áruk, a légi járművek, az egészségügyi ellátás, valamint a megújuló energia szempontjából kritikus fontosságú nyersanyagok ágazatának fő szereplőivel.

Az uniós pénzügyi piacoknak emellett versenyképesnek és a nemzetközi piaci szereplők számára vonzóknak kell maradniuk. Az átfogóbb tőkepiaci helyreállítási csomaggal összefüggésben a Bizottság a pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelv (MiFID II)²⁴ keretében számos intézkedést javasolt a befektetések és a kereskedelem fokozása

²⁰ Az EU-n belüli kereskedelmet nem számítva 2019-ben az EU-27 részesedése a világ exportjából 15,6 % volt az áruk és 22,5 % a szolgáltatások esetében, míg a világ importjából 13,9 % az áruk és 21,0 % a szolgáltatások esetében. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10934584/KS-EX-20-001-EN-N.pdf/8ac3b640-0c7e-65e2-9f79-d03f00169e17>

²¹ Az EU és az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Szervezete (AKCS-csoport) 2020. december 3-án politikai megállapodásra jutott a Cotonoui Megállapodás helyébe lépő új partnerségi megállapodás szövegéről. A felek általi jóváhagyását, aláírását és megerősítését követően a megállapodás a fenntartható fejlődéstől és a növekedéstől az emberi jogokig, a békéig és a biztonságig számos területre kiterjed majd, és az egyes régiók szerepvállalásának fokozását célozza. Hatálybalépését követően a megállapodás új jogi keretet biztosít és iránymutatást nyújt majd az EU és az Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni Államok Szervezetének 79 tagja közötti politikai, gazdasági és együttműködési kapcsolatok alakításához az elkövetkező húsz évben. További információ: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/welcome-access2markets-trade-helpdesk-users>

²² Az Acces2Markets adatbázis a vámtarifákról, az adókról, a származási szabályokról, valamint az eljárásokról és alakiságokról nyújt információkat az uniós exportőrök és importőrök számára. További információ: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/hu/content/about-access2markets>

²³ Az adatok a Bizottság munkatársai által a rendelkezésre álló adatforrások felhasználásával végzett számításokon alapulnak.

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/65/EU irányelve (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól, valamint a 2002/92/EK irányelv és a 2011/61/EU irányelv módosításáról.

érdekében. Ezek között szerepelt néhány olyan követelmény csökkentése, amelyek túlságosan megterhelők, vagy hátráltatják az uniós tőkepiacok fejlődését. A Bizottság javaslatot tett továbbá a MiFID II azon szabályainak módosítására, amelyek az energiapiaci származtatott termékek piacaira vonatkoznak. Ennek célja, hogy segítse az euróban denominált energiapiacok fejlődését, és lehetővé tegye az uniós vállalkozások számára, hogy kezeljék kockázataikat, egyúttal pedig megőrizték az árupiacok integritását²⁵.

Az olyan árualapú származtatott termékek piacának, ahol az árualap energia, különösen villamos energia és gáz, a tőkepiaci helyreállítási csomag keretében megvalósított sikeres reformjára építve a Bizottság 2022-ben felülvizsgálja a referenciamutatókról szóló rendeletet²⁶. A felülvizsgálat célja, hogy elősegítse az alapágazatokra, többek között a kialakulóban lévő energiapiacokra, például a hidrogénpiacra vonatkozó, euróban denominált indexek megjelenését. A Bizottság a felülvizsgálat keretében értékelni fogja azt is, hogy szükség van-e további reformra az euróban denominált referenciakamatlábak megbízhatóságának javításához. A kritikus fontosságú bankközi hitelkamatlábakra (IBOR) vonatkozó nemzetközi reformtörekvésekkel összhangban a Bizottság rendszeresen felül fogja vizsgálni valamennyi kritikus fontosságú vagy rendszerszintű referencia-kamatláb megbízhatóságát, különösen azokat, amelyek euróban denomináltak.

A Bizottság 2021-ben elvégzi a MiFID/MiFIR újabb felülvizsgálatát is. E felülvizsgálat részeként a Bizottság javasolni fogja az értékpapírpiacon átláthatósági keretének javítását, egyszerűsítését és további harmonizálását az euróban denominált, hitelviszonyt megtestesítő instrumentumokkal való másodlagos kereskedés növelése érdekében. Ez magában foglalja egy – különösen a vállalatikötvény-kibocsátásokra vonatkozó – összesített kereskedésiadat-szolgáltatás kialakítását és végrehajtását, aminek eredményeként egy központi adatbázis egyetlen helyen összesítené a különböző kereskedés utáni adatforrásokat. Az összesítettadat-szolgáltatás biztosítani fogja, hogy nőjön az átlátható, szabályozott platformokon zajló kereskedés volumene, ezáltal növelni fogja az euróban denominált értékpapírok piacának mélységét és vonzerejét mind a kibocsátók, mind a befektetők számára.

2. kulcsintézkedés: A Bizottság további támogatást nyújt az energiával és a nyersanyagokkal kapcsolatos, euróban denominált árualapú származtatott termékek fejlesztéséhez, és elősegíti az alapágazatokra, többek között a kialakulóban lévő energiapiacokra, például a hidrogénpiacra vonatkozó, euróban denominált referenciaindexek és kereskedési helyszínek megjelenését.

²⁵ A Bizottság javaslata – Az Európai Parlament és a Tanács Irányelve a 2014/65/EU irányelv tájékoztatási követelmények, termékirányítás és pozíciólimitek tekintetében, a Covid19-világjárvány utáni helyreállítás elősegítése érdekében történő módosításáról (COM(2020) 280). A javasolt módosítások körültekintően újraszabályozzák a pozíciólimitek rendszerét és a fedezeti mentesség terjedelmét annak érdekében, hogy támogassák az euróban denominált eszközök kialakulóban lévő piacait, továbbá lehetővé tegyék a termelők és gyártók számára kockázataik fedezését, ugyanakkor biztosítsák az árupiacok integritását, kivéve a mezőgazdasági árukat, különösen azokat, amelyeknél az alaptermék emberi fogyasztásra szánt élelmiszer.

²⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1011 rendelete (2016. június 8.) a pénzügyi eszközökben és pénzügyi ügyletekben referenciamutatóként vagy a befektetési alapok teljesítményének méréséhez felhasznált indexekről, valamint a 2008/48/EK és a 2014/17/EU irányelv, továbbá az 596/2014/EU rendelet módosításáról.

Uniós kibocsátás, kapcsolatépítés harmadik országbeli befektetőkkel és kibocsátókkal

A Next Generation EU és a szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszköz (SURE) végrehajtásával az EU a világ egyik legnagyobb kötvénykibocsátójává válik. A SURE első kibocsátásainak sikere igazolta, hogy a nemzetközi befektetők részéről van kereslet az uniós kibocsátású kötvények iránt, nem utolsósorban az EU magas hitelminősítése miatt²⁷. Az EU 2026-ig közel 1 billió EUR²⁸ összegben bocsát ki új adósságot. E programokon keresztül a Bizottság különböző lejáratú kötvényeket bocsát ki, köztük rövid lejáratú értékpapírokat is.

Erre építve az EU magas szintű kapcsolatokat létesít a piaci szereplőkkel – különösen a saját területén kívül –, hogy ösztönözze azok euróban denominált kötvényekbe történő befektetéseit. Végül a Bizottság ösztönözni fogja az uniós intézményeket, a hatóságokat, a nemzeti fejlesztési bankokat és a multilaterális bankokat, hogy tevékenységeik és kötvénykibocsátásaik során a lehető legnagyobb mértékben használják az eurót.

A befektetések denominációja és a nemzetközi kereskedelmi számlázás pénzneme elsősorban piaci választás, amelyet többek között olyan tényezők határoznak meg, mint a stabilitás és az intézményekbe vetett bizalom, a tőkepiacok mérete és mélysége, valamint a nemzetközi kereskedelemben a globális értékláncokon belüli integráció²⁹. A Bizottság párbeszédet fog folytatni harmadik országbeli köz- és magánszektorbeli partnereivel annak érdekében, hogy jobban megértse az euró kereskedelmi és pénzügyi kapcsolatokban való szélesebb körű használata előtt álló akadályokat és azok elhárításának módját. Az arra irányuló kezdeményezések, hogy Európa egységes álláspontot képviseljen a nemzetközi szinten, hozzá fognak járulni az euró globális alkalmazási körének bővítéséhez.

²⁷ Az EU minősítése 2020 végén a főbb hitelminősítő intézeteknél: Fitch Ratings: AAA (stabil kilátások); Moody's: Aaa (stabil kilátások); S&P: AA (pozitív kilátások); DBRS: AAA (stabil kilátások); Scope: AAA (stabil kilátások). Lásd: Európai Unió – Befektetői prezentáció (2020. december), elérhető a következő internetcímen: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/eu-borrower/investor-relations_en

²⁸ A szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszközt (SURE) az Unió azzal a céllal hozta létre, hogy segítse a tagállamokat a koronavírus-járvány területükön jelentkező negatív gazdasági és társadalmi következményei elleni küzdelemben. Összesen akár 100 milliárd EUR összegű pénzügyi támogatási keretet biztosít az érintett tagállamoknak nyújtott uniós hitelek formájában a munkahelyek megőrzését célzó, hirtelen megnövekedett közkiadások kezelésére. További részleteket a Covid19-világjárvány miatt felmerülő szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszköz (SURE) létrehozásáról szóló 2020. május 19-i (EU) 2020/672 tanácsi rendelet tartalmaz.

Az Európai Unió Helyreállítási Eszköz (a továbbiakban: Next Generation EU) 750 milliárd EUR összegű ideiglenes helyreállítási eszköz, amelynek célja, hogy segítse a koronavírus-járvány által okozott azonnali gazdasági és társadalmi károk helyreállítását. Ezt az uniós helyreállítási tervben („Európa nagy pillanata: Helyreállítás és felkészülés – a jövő generációért”, COM(2020) 456) foglaltak szerint végrehajtandó intézkedések finanszírozásával biztosítja. Az (EU) 2020/2094 tanácsi rendelet a következő forrásokat irányozza elő:

– 2018-as árakon számítva összesen akár 390 milliárd EUR támogatás, pénzügyi eszközök útján biztosított vissza nem térítendő támogatás és visszatérítendő támogatás formájában, illetve a költségvetési biztosítékokra képzett tartalékok céljából;

– 2018-as árakon számítva összesen akár 360 milliárd EUR hitel a tagállamok számára egy, a helyreállítást és a gazdasági és társadalmi rezilienciaépítést reformok és beruházások támogatásán keresztül finanszírozó programra.

²⁹ Európai Központi Bank (2020. június), lásd fent.

A Bizottság célzott makrogazdasági párbeszédet és munkaértekezleteket fog szervezni a szomszédságpolitikában részt vevő országokkal, közülük is kiemelten a keleti partnerség és a déli szomszédság országaival, tekintettel azok földrajzi közelségére, valamint arra, hogy az EU kereskedelmi partnerként, befektetőként, továbbá hazautalások és makroszintű pénzügyi támogatások forrásaként sokuk számára fontos. Különös figyelmet kapnak a magánszektorral való kapcsolatok is, mivel az euró használatának akadályai és lehetőségei ebben az esetben eltérőek lehetnek. E célból fontos lesz az uniós küldöttségek hálózata és az Európai Külügyi Szolgálattal (EKSZ) való együttműködés.

3. kulcsintézkedés: A Bizottság kapcsolatépítést kezdeményez az euróban denominált befektetések előmozdítása, az euró számlázási és denominációs pénznemként való használatának megkönnyítése, valamint a szélesebb körű használatával szembeni akadályok jobb megértése céljából. A kapcsolatépítés az EU regionális és egyes globális partnerországaiban a köz- és a magánszektor szereplőivel, a pénzügyi szabályozó szervekkel, valamint az intézményi befektetőkkel folytatott párbeszéd, munkaértekezletek és felmérések formájában valósul meg.

Az euró szerepe a zöld átállásban

Az európai zöld megállapodás³⁰ kijelöli az EU számára a klímasemlegesség és a környezeti fenntarthatóság felé vezető utat. Globális dimenziójának célja, hogy előmozdítsa a nemzetközi közösség Párizsi Megállapodás szerinti kötelezettségvállalásai teljesítését. Az EU-nak jelentős befektetéseket kell mozgósítania ahhoz, hogy elérje 2030-as energiaügyi és éghajlat-politikai céljait, 2050-re klímasemlegessé váljon, továbbá megvalósítsa a zöld megállapodás egyéb célkitűzéseit, köztük a biológiai sokféleség védelmét és a körforgásos gazdaságra való áttérést. A helyreállítási tervvel együtt a fenntartható finanszírozás előmozdítása lehetőség az EU pénzügyi piacainak globális „zöld finanszírozási” központtá fejlesztésére, ami megerősítené az eurót a fenntartható pénzügyi termékek denominációjának alapértelmezett pénznemként. 2019-ben a globális zöldkötvény-kibocsátás csaknem felét – beleértve az euróövezeten kívülről származókat is – euróban denominálták³¹. Ez az arány várhatóan növekedni fog, nem utolsósorban arra a célkitűzésre tekintettel, hogy a Next Generation EU beruházásainak 30 %-át zöldkötvényekből finanszírozzák, amelyeket elsősorban a tagállamok nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervei keretében támogatható kiadásokra bocsátanak ki. Az előkészítés alatt álló uniós zöldkötvény-standard, az EU fenntartható finanszírozási taxonómiája, valamint a fenntartható finanszírozással kapcsolatos közzétételi és beszámolási kötelezettségek még inkább támogatni fogják az uniós zöld beruházásokat.

Emellett az EU-ban és azon kívül tovább kell fejleszteni az euróban denominált fenntartható pénzügyi eszközök célzott kereskedési platformjait, köztük az olyan kialakulóban lévő energiapiacokat, mint a hidrogénpiac.

Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer (EU ETS) révén az EU működteti a világ legnagyobb szén-dioxid-piacát, amelynek forgalma és likviditása folyamatosan növekszik. Az EU ETS hatékony, piaci alapú eszköznek bizonyult, amely ösztönzi a

³⁰ COM(2019) 640, lásd fent.

³¹ Lásd F. Panetta, az EKB igazgatósági tagja „Az euró kiaknázatlan potenciáljának felszabadítása globális szinten” címmel az Európai Parlament képviselőivel szervezett találkozó alkalmával tartott beszédét. Elérhető a következő internetcímen: <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2020/html/ecb.sp200707~3eebd4e721.en.html>

költséghatékony kibocsátáscsökkentést. Az ETS hatálya alá tartozó jogalanyok kibocsátása 2005 és 2019 között mintegy 35 %-kal csökkent. A Bizottság tovább erősíti az EU ETS hatékonyságát és rezilienciáját, figyelembe véve az olyan fejleményeket, mint a piaci stabilizációs tartalék létrehozása. A Bizottság – különösen a MiFID 2021 végéig esedékes felülvizsgálatának részeként – folyamatosan nyomon követi a kibocsátási egységek kereskedelmének alakulását, beleértve a kiegészítő tevékenységekre vonatkozó mentesség hatását is annak biztosítása érdekében, hogy az ETS-piacok megfeleljenek a legszigorúbb előírásoknak. A Bizottság várakozásai szerint a piaci szereplők az uniós szabályozási és felügyeleti rendszer keretében kereskednek majd az uniós kibocsátási egységekkel. A kibocsátási egységek újonnan létesített közös aukciós platformja – az előzőhöz hasonlóan – az EU-ban lesz.

2021 júniusában a Bizottság jogalkotási javaslatokat terjeszt elő azon célkitűzésének teljesítése érdekében, hogy az 1990-es szinthez képest 2030-ra legalább 55 %-kal csökkenjen az üvegházhatásúgáz-kibocsátás („Irány az 55 %!” intézkedéscsomag)³². A csomag részeként a Bizottság javasolni fogja az EU ETS kiterjesztését a tengeri szállításból származó kibocsátásokra. Mérlegeli továbbá, hogy az említett jogalkotási javaslat keretében kiterjeszti a kibocsátáskereskedelem alkalmazását az épületekből, a közúti közlekedésből, vagy a fosszilis tüzelőanyagok égetéséből származó minden más kibocsátásra. Ez az ágazatok és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása tekintetében jelentősen növelheti a rendszer alkalmazási körét.

4. kulcsintézkedés: A Bizottság előmozdítja a zöldkötvények használatát az európai zöld megállapodás célkitűzéseinek eléréséhez szükséges beruházások és projektek finanszírozásának eszközeként. A Bizottság célja, hogy a Next Generation EU keretében az Unió a teljes kötvényállomány 30 %-át zöldkötvények formájában bocsássa ki.

5. kulcsintézkedés: A Bizottság keresi a lehetőséget az EU ETS szerepének kiterjesztésére annak érdekében, hogy maximalizálja a rendszer környezetvédelmi eredményeit, emellett támogatja az Unióban az ETS rendszerben végzett kereskedelmi tevékenység bővítését.

Az euró a digitális korban

A digitális pénzügyi szolgáltatások fellendítése – a kapcsolódó kockázatok kezelését feltételezve – támogatni fogja az EU gazdasági helyreállítását és a szélesebb körű gazdasági átalakulást. Európa digitális pénzügyi szolgáltatási ágazatának továbbfejlesztése megerősíti az EU nyitott stratégiai autonómiáját a pénzügyi szolgáltatások terén, valamint képességét arra, hogy megvédje pénzügyi stabilitását és értékeit.

Világszerte egyre több központi bank vizsgálja központi banki digitális fizetőeszköz (CBDC) bevezetésének lehetőségét. A bankok a tartalékaikon keresztül digitális formában jelenleg is hozzáférnek a központi banki pénzhez, az új technológia révén ugyanakkor lehetőség nyílik egy lakossági CBDC létrehozására is, amely közvetlenül

³² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Az EU 2030-ra vonatkozó éghajlatvédelmi törekvésének fokozása – Beruházás a klímasemleges jövőbe az európai polgárok érdekében” (COM(2020) 562); A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „A Bizottság 2021. évi munkaprogramja – Életerős Unió egy sérülékeny világban” (COM(2020) 690).

hozzáférhető lenne a háztartások és a vállalkozások számára. Az EU-ban felmerülő új pénzforgalmi igények kielégítése érdekében a Bizottság és az EKB folyamatos erőfeszítéseket tesz, hogy erős és élénk európai digitális pénzügyi szolgáltatási ágazatot, továbbá jól integrált pénzforgalmi ágazatot biztosítson. Figyelembe véve a digitalizációt, a pénzforgalmi környezet gyors változásait és a kriptoeszközök megjelenését, az EKB jelenleg vizsgálja annak lehetőségét, hogy a magánszektor által nyújtott készpénz- és kifizetési megoldások kiegészítéseként digitális eurót bocsásson ki.

2020 októberében az EKB közzétette az eurórendszer digitális euróval foglalkozó magas szintű munkacsoportjának jelentését³³, és nyilvános konzultációt indított. Ez utóbbi 2021. január 12-én zárult le, és nagy érdeklődést váltott ki. A digitális euró egyik potenciális előnye, hogy támogathatja az uniós gazdaság digitalizálását és stratégiai autonómiáját. A digitális fizetőeszközökhöz kapcsolódóan a magánszektor nyújtotta megoldásokkal együtt a digitális euró részben enyhítheti a határokon átnyúló ügyleteknél a levelezőbanki kapcsolatoknak a bankok költségracionalizálása, a szabályozási elvárások³⁴ és az e szolgáltatás nyújtásának módjában bekövetkezett változások miatt megfigyelhető gyengülését. A nyilvános digitális euró előnyeinek kiaknázása érdekében kulcsfontosságú az uniós szakpolitikák előtt álló esetleges kihívások kezelése is, például azoké, amelyek a pénzügyi közvetítéssel és stabilitással, a magánszektor fizetési megoldásainak kiszorításával, a pénzügyi kirekesztés felszámolásával, a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemmel, az adatvédelemmel és a monetáris politika folytatásával kapcsolatban merülnek fel. Az eurócsoport 2020. november 3-án megtartotta az első stratégiai megbeszélést a digitális euróról, valamint arról, hogy egy ilyen innováció milyen potenciális gazdasági, társadalmi és politikai következményekkel járhat.

A Bizottság és az EKB szervezeti egységei – az uniós szerződésekben meghatározott megbízatásukra figyelemmel – technikai szinten közösen áttekintik a digitális euró esetleges bevezetéséből eredő szakpolitikai, jogi és technikai kérdések széles körét.

Ezzel párhuzamosan digitális pénzügyi szolgáltatási stratégiájával³⁵ összefüggésben a Bizottság a kriptoeszközök piacairól szóló új rendeletre (MiCA) irányuló javaslatot terjesztett elő³⁶. Ennek célja, hogy a fizetési funkcióval rendelkező kriptoeszközök, különösen a „stabil kriptopénzek” ne okozzanak problémákat a pénzügyi stabilitás, a monetáris politika, a monetáris transzmissziós mechanizmus és a monetáris szuverenitás tekintetében. Ez összhangban van a G20-ak pénzügyminisztereinek és jegybankelnökeinek 2020. októberi közleményével³⁷. A Bizottság lakossági pénzforgalmi stratégiája³⁸ szerinti közvetlen kifizetési kapcsolatok kiépítése az EU és a harmadik országok között a levelező banki szolgáltatásokban megfigyelt visszaesést is enyhíteni fogja. A G20-ak megállapodásának megfelelően „globális stabil kriptopénz” csak akkor kerülhet forgalomba, ha egyrészt a megfelelő kialakítás, másrészt pedig a vonatkozó

³³ Az Európai Központi Bank jelentése a digitális euróról (2020. október).

³⁴ Különösen a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem területén.

³⁵ COM(2020) 591, lásd fent.

³⁶ Javaslat – Az európai parlament és a tanács rendelete a kriptoeszközök piacairól és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról (COM(2020) 593).

³⁷ További információk: <http://www.g20.utoronto.ca/2020/2020-g20-finance-1014.html>

³⁸ COM(2020) 592, lásd fent.

normák betartása révén valamennyi vonatkozó jogi, szabályozási és felvigyázási követelmény teljesül.

6. kulcsintézkedés: A Bizottság és az EKB közösen áttekinti a digitális euró esetleges bevezetéséből eredő szakpolitikai, jogi és technikai kérdések széles körét.

4. AZ UNIÓS PÉNZÜGYI PIACI INFRASTRUKTÚRÁK ÉS A KAPCSOLÓDÓ KRITIKUS FONTOSSÁGÚ SZOLGÁLTATÓK REZILIENCIÁJÁNAK NÖVELÉSE

Az EU nyitott a globális pénzügyi piacok előtt, de kész megvédeni az érdekeit. Ebben az összefüggésben a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó egyenértékűségi határozatok kölcsönösen előnyösek az EU és a harmadik országok számára, és az EU azon célkitűzését szolgálják, hogy a pénzügyi stabilitás megőrzése mellett előmozdítsa a pénzügyi piacok nemzetközi integrációját. A Bizottság eddig több mint 30 országra vonatkozóan több mint 280 egyenértékűségi határozatot hozott.

Ez különösen fontos a pénzügyi piaci infrastruktúrák esetében, amelyek a pénzügyi rendszer stratégiai csomópontjai. A külföldi pénzügyi piacok kapuiként szolgálnak, nyitottságuk előnyös az uniós vállalkozások és befektetők számára, és a nemzetközi standardalkotók munkájára építve magas szintű normáknak megfelelően kell irányítani és felügyelni őket. Fontos továbbá, hogy a kritikus funkciók ellátása válság idején is fennmaradjon. Az EU alapvető érdeke pénzügyi piaci infrastruktúráinak fejlesztése és rezilienciájuk növelése, hogy a kritikus fontosságú szolgáltatások igénybevételében ne kelljen harmadik országokra támaszkodnia.

A piaci infrastruktúrák működési rezilienciájának megerősítése magában foglalja az ágazat védelmét az egyre áthatóbb, célzottabb és pusztítóbb kiberbiztonsági fenyegetésekkel szemben, valamint az ezek miatti sebezhető pontok tekintetében³⁹. A Bizottság a közelmúltban konkrét javaslatokat⁴⁰ tett közzé, amelyek az EU számára nélkülözhetetlen hálózati és információs rendszerek magas szintű digitális működési rezilienciájára és biztonságára építve az EU gazdasági és társadalmi tevékenységeinek fenntartható digitalizálására irányulnak.

A pénzügyi piaci infrastruktúrák rezilienciájának erősítése

Számos uniós székhelyű pénzügyi piaci infrastruktúra nyújt globális letétkezelői és üzenetküldési szolgáltatásokat. Nemzetközi tevékenységüknél fogva külföldi jogszabályok és politikák hatálya alá tartoznak. Ugyanebből az okból kiszolgáltatottak a harmadik országok zavart okozó cselekedeteivel, többek között az egyoldalú szankciók jogellenes, területen kívüli alkalmazásával szemben. Fontos, hogy az EU megőrizze ezen

³⁹ Az ENISA 2020. évi fenyegetettségi helyzetjelentése, elérhető a következő internetcímen: <https://www.enisa.europa.eu/topics/threat-risk-management/threats-and-trends>

⁴⁰ Az Európai Bizottság és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének közös közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: „Az EU kiberbiztonsági stratégiája a digitális évtizedre” (JOIN(2020) 18), 2020. december; Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az Unió egész területén magas szintű kiberbiztonságot biztosító intézkedésekről, valamint az (EU) 2016/1148 irányelv (kiberbiztonsági irányelv) hatályon kívül helyezéséről (COM(2020) 823); Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a pénzügyi ágazat digitális működési rezilienciájáról (DORA), valamint az 1060/2009/EK, a 648/2012/EU, a 600/2014/EU és a 909/2014/EU rendelet módosításáról.

infrastruktúrák globális kiterjedését, ugyanakkor védje saját nyitott stratégiai autonómiáját is.

Az EU-nak intézkedéseket kell kidolgoznia az uniós gazdasági szereplők védelmére abban az esetben, ha egy harmadik ország az uniós székhelyű pénzügyi piaci infrastruktúrákat az általa egyoldalúan elfogadott szankcióknak vagy más olyan intézkedéseknek való megfelelésre kényszeríti, amelyek akadályozzák a jogszerű uniós tevékenységet. Az első lépés – a jogszerű uniós tevékenységeket érintő, egyoldalú szankciók harmadik ország általi jogellenes, területen kívüli alkalmazására adott szélesebb körű uniós válasz részeként – a sebezhető pontok strukturált értékelése lenne, a pénzügyi piaci infrastruktúrák üzleti modelljeinek tesztelésével és fejlesztésével. A második lépés azoknak az eszközöknek a kidolgozása lenne, amelyek ellensúlyozzák az egyoldalú intézkedések harmadik országok általi jogellenes, területen kívüli alkalmazásának hatásait az uniós gazdasági szereplőkre. Például, ha az ilyen harmadik országbeli intézkedések egy uniós székhelyű gazdasági szereplő pénzügyi piaci infrastruktúrákból való indokolatlan kizárásához vagy azzal szemben bírság megállapításához vezetnek, az EU az itt javasolt intézkedéseket alkalmazva felléphet a jogellenes beavatkozás ellen. Az 5. szakaszban említett intézkedések szintén hozzájárulnak e cél eléréséhez.

Az EU-n kívüli központi szerződő felek által elszámolt és kiegyenlített, euróban denominált ügyletek hatalmas összege pénzügyi stabilitási aggályokat vet fel egy olyan jövőbeli válság esetén is, amely euróban vagy más uniós pénznemben fennálló likviditást tesz szükségessé. Ennek fényében az Egyesült Királyság központi szerződő felekre vonatkozó keretrendszeréről a közelmúltban elfogadott ideiglenes egyenértékűségi határozat egyértelművé teszi, hogy az uniós klíringtagok egyesült királyságbeli központi szerződő felekkel szembeni jelenlegi kitettségeinek volumene kockázatot jelent az Unió pénzügyi stabilitására, valamint az Unió monetáris politikájának transzmissziójára és folytatására nézve. Ezért egyértelmű elvárás, hogy az uniós klíringtagok csökkentsék az Unió szempontjából rendszerszinten jelentős, egyesült királyságbeli központi szerződő felekkel szembeni kitettségeiket, különösen az euróban és más uniós pénznemben denominált, tőzsdén kívüli származtatott ügyletekben fennálló kitettségeket. Emellett az Európai Értékpapírpiazi Hatóságon (ESMA) belül a közelmúltban létrehozott, a központi szerződő felekkel foglalkozó felügyeleti bizottság átfogó felülvizsgálatot fog végezni a harmadik országbeli központi szerződő feleknek, valamint elszámolási szolgáltatásaiknak és tevékenységeiknek az Unió szempontjából vett rendszerszintű jelentőségére vonatkozóan⁴¹, és az ESMA az európai piaci infrastruktúra-rendelettel (EMIR)⁴² összhangban megteszi a megfelelő intézkedéseket a pénzügyi stabilitási kockázatok kezelésére.

Az uniós piaci szereplőknek csökkenteniük kell a harmadik országokban található rendszerszintű központi szerződő felekkel szembeni túlzott kitettségüket, az uniós központi szerződő feleknek pedig ki kell építeniük elszámolási kapacitásukat. Ennek eredményeként a kitettségek kiegyensúlyozottabbá válnak, ami kedvez a pénzügyi

⁴¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/2099 rendelete (2019. október 23.) a 648/2012/EU rendeletnek a központi szerződő felek engedélyezésére vonatkozó eljárások és az érintett hatóságok, valamint a harmadik országbeli központi szerződő felek elismerésére vonatkozó követelmények tekintetében történő módosításáról.

⁴² Az Európai Parlament és a Tanács 648/2012/EU rendelete (2012. július 4.) a tőzsdén kívüli származtatott ügyletekről, a központi szerződő felekről és a kereskedési adattárakról.

stabilitásnak. A Bizottság ezért az EKB-val, az Európai Bankhatósággal (EBH) és az Európai Értékpapírpiaci Hatósággal (ESMA) közösen azt tervezi, hogy az ágazattal együttműködve értékeli az euróban vagy más uniós pénznemben denominált ügyleteknek az EU-ban található központi szerződő felekre történő átruházásával kapcsolatban esetlegesen felmerülő technikai kérdéseket annak érdekében, hogy elősegítse az átruházásokat. Az értékelés a reálgazdasági hatásra is kiterjed majd. Az ajánlásokat várhatóan 2021 közepéig teszik közzé.

7. kulcsintézkedés: *A Bizottság a pénzügyi piaci infrastruktúrát működtető vállalkozásokkal együttműködve behatóan megvizsgálja azok sebezhető pontjait az egyoldalú szankciók harmadik országok általi jogellenes, területen kívüli alkalmazásával összefüggésben. A Bizottság – hatáskörüknek megfelelően – be kívánja vonni az EKB-t és az érintett európai felügyeleti hatóságokat a vizsgálatba. Ennek alapján a Bizottság értékeli, hogy szükség van-e kapcsolódó ajánlások közzétételére, és kiegészíti az uniós pénzügyi piaci infrastruktúrákba való indokolatlan beavatkozás megelőzéséhez és hatékony kezeléséhez szükséges uniós eszköztárat.*

8. kulcsintézkedés: *A Bizottság munkacsoportot hoz létre, amely értékeli az EU-n kívül elszámolt, euróban vagy más uniós pénznemben denominált pénzügyi ügyleteknek az EU-ban található központi szerződő felek részére történő átruházásával kapcsolatban esetlegesen felmerülő technikai kérdéseket.*

A külföldi pénzügyi intézményektől és a külföldi pénznemben történő finanszírozástól való túlzott függés mérséklése

A nem uniós banki tevékenységtől való túlzott függés problémákat okozhat a pénzügyi piac zavarai idején. Az uniós befektetési bankok piaci részesedése az elmúlt 15 évben csökkent, globálisan és az EU-ban egyaránt. Pénzügyi válság idején a nem uniós bankok dönthetnek úgy, hogy csökkentik jelenlétüket az EU-ban, és belföldi piacukra összpontosítanak. Ez akadályozhatja az uniós vállalkozások és a tagállamok tőkepiaci finanszírozáshoz, kockázatkezelési megoldásokhoz vagy más pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférését, és veszélyeztetheti az uniós pénzügyi szerződő felek likviditását, vagy akár a fizetőképességüket is.

Ehhez kapcsolódó kockázatforrás, hogy az uniós bankok túlzott mértékben támaszkodnak a devizacsereügyletek piacaira. Az ERKT már 2011-ben azt ajánlotta⁴³, hogy a nemzeti felügyeleti hatóságok kövessék nyomon az USA-dollár alapú finanszírozást és likviditást, és az uniós hitelintézetek készítsenek vészhelyzeti finanszírozási terveket. Azóta a bankokra vonatkozóan új, a jelentős fizetőeszközökre is kiterjedő likviditási követelmények bevezetésére került sor, az EKB pedig csereügyletkezeletéről állapodott meg más központi bankokkal, amelyek piaci stressz esetén USA-dollárban biztosítanak likviditást a bankrendszer és a gazdaság számára. Ezek az intézkedések bizonyos mértékben enyhítették a pénzügyi stabilitással kapcsolatos aggályokat.

Mind a 2008-as pénzügyi válság, mind a 2020. márciusi piaci zavar jól illusztrálta ezeket a kockázatokat⁴⁴. A határokon átnyúló finanszírozás általában megkönnyíti a hiteláramlást a világgazdaságban. A határokon átnyúló pénzáramlások azonban válság

⁴³ Az ERKT ajánlása a hitelintézetek USA-dollárban denominált finanszírozásáról (ESRB/2011/2).

⁴⁴ „USD-finanszírozási feszültségek és központi banki swapkeretek a Covid19-válság idején”, megjelent az EKB Gazdasági jelentésének 5/2020. számában.

idején volatilisabbá válnak, mivel a pénzügyi intézmények ilyenkor jellemzően pozícióik refinanszírozására, likviditásuk növelésére és a partnerkockázat csökkentésére törekşenek. A Covid19-világjárvány kitörésekor – tekintettel az USA-dollár globális valutaként betöltött szerepére – a dollár iránti megugró kereslet és az USA repopiacának kibillenése egyre nehezebbé és költségesebbé tette a nem egyesült államokbeli pénzügyi intézmények számára dollárműveleteik refinanszírozását.

Az euró nagyobb mértékű használata a nemzetközi tranzakciókban, az euróban denominált befektetések vonzerejének és lehetőségeinek növekedése, valamint az euró-referenciamutatók megjelenése és konszolidációja tovább csökkentheti a vállalkozások pénzügyi sebezhetőségét. Mindehhez első lépésként részletesebben meg kell vizsgálni a nem uniós pénzügyi szereplőktől és a külföldi pénznemben történő finanszírozástól való függést, annak mozgatórugóit, valamint az uniós pénzügyi rendszer sebezhető pontjait. A Bizottság 2021-ben megbízza az Európai Bankhatóságot, hogy készítsen tanulmányt az EU nem uniós pénzügyi szereplőktől, valamint a bankok külföldi pénznemben történő finanszírozástól való függéséről.

A tőke és a pénzügyi szolgáltatások harmadik országokba irányuló, valamint onnan érkező áramlásának biztosítása

Az egyoldalú szankciók harmadik országok általi, területen kívüli alkalmazásának súlyos hatása volt az EU és tagállamai azon képességére, hogy előmozdítsák külpolitikai céljaikat, tiszteletben tartásuk a nemzetközi megállapodásokat, és kezeljék a szankcionált országokkal fenntartott kétoldalú kapcsolataikat. Egyes esetekben a harmadik országok egyoldalú fellépései veszélyeztették az uniós vállalkozások más országokkal folytatott jogszerű kereskedelmét és ottani beruházásait. Ezzel összefüggésben Németország, Franciaország és az Egyesült Királyság a Bizottság szervezeti egységei és az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) technikai és pénzügyi támogatásával, az EU és Irán közötti jogszerű kereskedelemmel kapcsolatos kifizetések megkönnyítését szolgáló különleges eszközként létrehozta a kereskedelmi ügyleteket támogató eszközt (INSTEX). Az eszköz 2019 januárjában kezdte meg működését, azóta öt másik tagállam (Belgium, Dánia, Finnország, Hollandia, Svédország), valamint Norvégia is csatlakozott hozzá részvényesként.

A Bizottság az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseleijével (a továbbiakban: főképviselele) közösen megvizsgálja, hogy miként lehet a legmegfelelebb módon megvédeni az EU külpolitikáját és stratégiai érdekeit, valamint az uniós vállalkozásokat és magánszemélyeket a harmadik országok által elfogadott egyoldalú szankciók jogellenes, területen kívüli alkalmazásának hatásaitól. Ennek vitája keretében a Bizottság az EKSZ-szel szorosan együttműködve meg fogja vizsgálni, hogy a többoldalú nemzetközi megállapodásokkal és az EU saját szankciós keretével teljes összhangban miként biztosítható az alapvető pénzügyi szolgáltatások folyamatos és biztonságos áramlása az EU és kereskedelmi partnerei között, valamint az uniós gazdasági szereplők jogszerű működésének védelme. Ezzel összefüggésben fel kell tární, hogy milyen módon lehetne tovább javítani az INSTEX-hez hasonló eszközök eredményességét.

9. kulcsintézkedés: *A Bizottság megvizsgálja, hogy milyen módon biztosítható az alapvető pénzügyi szolgáltatások, köztük a kifizetések zavartalan működése a harmadik országok egyoldalú szankcióinak területen kívüli alkalmazásával érintett uniós szervezetek vagy személyek esetében.*

5. AZ UNIÓS SZANKCIÓK VÉGREHAJTÁSÁNAK ÉS ÉRVÉNYESÍTÉSÉNEK MEGERŐSÍTÉSE

Az uniós szankciók a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP) célkitűzéseinek előmozdítására használt kulcsfontosságú eszközök, amelyek révén az EU beavatkozhat, különösen a béke megőrzése és a nemzetközi biztonság megerősítése érdekében. Ezért döntő szerepet játszanak az EU értékeinek fenntartásában és nemzetközi befolyásának kivetítésében. Az uniós szankciók határozottabb és gyorsabb végrehajtása és érvényesítése, valamint a szankciók harmadik országok általi jogellenes, területen kívüli, az uniós gazdasági szereplőkkel szembeni alkalmazása elleni védelmi politika előnyös lesz az EU nyitottsága, ereje és rezilienciája szempontjából.

Az Európai Unió Tanácsa, a főképviselelő és a Bizottság különbözö, egymást kiegészítő jogosultságokkal rendelkezik az uniós szankcióknak az uniós és a nemzetközi jog teljes körü tiszteletben tartása mellett kialakítása, végrehajtása és érvényesítése tekintetében⁴⁵. A Tanács a főképviselelő javaslatai alapján határoz a szankciók elfogadásáról, megújításáról vagy megszüntetéséről. A Bizottság a főképviselelővel együtt tanácsi rendeletekre irányuló közös javaslatok révén juttatja érvényre ezeket a határozatokat az uniós jogban. A szerződések öreként a Bizottság felügyeli a szankciók tagállamok általi, EUMSZ szerinti végrehajtását. A végrehajtás azonban az elvárhatónál kevésbé egységes az EU-ban. Ez torzulásokat okoz az egységes piacon, mivel az uniós vállalkozások, köztük a külföldi vállalatok uniós leányvállalatai kijátszhatják a tilalmakat. Ez a gazdasági szereplők körében is bizonytalanságot szül. A következetlen érvényesítés aláássa a szankciók hatékonyságát és az EU azon képességét, hogy egységes álláspontot képviseljen.

Az uniós szankciók teljes körü és egységes végrehajtása, valamint az egyoldalú szankciók harmadik országok általi jogellenes, területen kívüli, az uniós gazdasági szereplőkkel szembeni alkalmazása elleni további erőfeszítések tovább növelik az EU stratégiai súlyát azáltal, hogy i. erősítik az EU mint szabályozó hatalom hitelességét, és ii. fenntartják az európai egységes piac integritását és egyenlő versenyfeltételeit.

Az uniós szankciók kialakításának és végrehajtásának javítása

Az uniós szankcióknak célzottaknak kell lenniük annak érdekében, hogy elérjék uniós szakpolitikai célokat, ugyanakkor el kell kerülniük a nem kívánt következményeket. A Bizottság az EUMSZ szerinti uniós szankciók végrehajtásának nyomon követéséért és koordinálásáért felelős intézményként 2021-től hozzá fog járulni az uniós szankciók hatékonyságának értékeléséhez. Ennek keretében meg kell vizsgálni a szankciók gazdasági hatását a hatályuk alá tartozó jogalanyokra, az EU és az érintett ország közötti kereskedelem szerkezetére, az uniós vállalkozásokra és a humanitárius segítségnyújtásra. Az értékelés alapján a Bizottság a főképviselelővel egyeztetve javaslatot tesz a szankciókra vonatkozó uniós szabályozás eredményességének javítására.

A Bizottság 2021-ben felülvizsgálja a szankciókat kijátszó és veszélyeztető gyakorlatokat, többek között a kriptovaluták és a stabil kriptopénzek használatát. Ennek eredményei 2022-től megjelennek az esetleges jogalkotási javaslatokban vagy végrehajtási iránymutatásokban.

⁴⁵ Az Európai Unió Tanácsa az Európai Unióról szóló szerződés 29. cikkének megfelelően egyhangúlag hozott határozattal, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés 215. cikke alapján minősített többséggel elfogadott rendelettel fogadja el az uniós szankciókat.

Az uniós szankciók akkor a leghatékonyabbak, ha azonnal rendelkezésre állnak a hatásukra vonatkozó információk. A Bizottság 2021-ben létrehozta az adatbázisként működő Szankciós Adatcseretárat. Ez az adatbázis lehetővé teszi majd a szankciók végrehajtására és végrehajtására vonatkozó információknak a tagállamok és a Bizottság közötti haladéktalan bejelentését és cseréjét. A Bizottság mérlegelni fogja speciális információk, köztük az uniós ügynökségek és szervek által gyűjtött adatok beszerzését. A Bizottság adott esetben összehangoltan együttműködik a főképviselővel. Ezenkívül a Bizottság értékelné fogja, hogy indokolt-e a tagállamok meglévő beszámolási kötelezettségeinek felülvizsgálata.

E közlemény elfogadásával párhuzamosan a Bizottság a tagállamok képviselőiből álló, a szankciókkal és a területen kívüli hatállyal foglalkozó szakértői csoportot hoz létre. Az Európai Külügyi Szolgálat képviselői meghívást kapnak a csoport ülésein való részvételre. A csoport megbízatása az uniós szankciók és a 2271/96/EK rendelet (a blokkoló intézkedésekről szóló rendelet)⁴⁶ technikai végrehajtásához kapcsolódó kérdésekre terjed ki. A csoport emellett az EU harmadik országok által elfogadott, egyoldalú szankciók jogellenes, területen kívüli alkalmazásának hatásaival szembeni rezilienciájával kapcsolatos további munka fórumaként szolgál majd. Adott esetben a nem kormányzati szervezetek és a civil társadalom szereplői is meghívást kaphatnak annak érdekében, hogy a humanitárius szempontok előtérbe kerüljenek.

Egyes határokon átnyúló szankciókkal kapcsolatos ügyekben további koordinációra van szükség. Jelenleg a több tagállamban tevékenységet folytató uniós vállalkozásoktól vagy humanitárius szereplőktől érkező engedélykérelmekkel foglalkozó tagállami hatóságok gyakran nem kapnak tájékoztatást a más nemzeti hatóságokhoz intézett párhuzamos kérelmekről vagy az általuk hozott határozatokról. Ez az uniós szankciók összehangolatlan érvényesítését és a legkedvezőbb igazságszolgáltatási fórum kiválasztását eredményezheti. A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal egy olyan rendszer létrehozása érdekében, amely a szerződések szerinti hatáskörmegosztás maradéktalan teljes tiszteletben tartása mellett központosítja az értesítéseket és az információk tagállamok közötti terjesztését, továbbá segíti a tagállami válaszok koordinálását.

A Bizottság az uniós szankciók végrehajtását is megvitatja a tagállamokkal annak érdekében, hogy e tekintetben összehangolt megközelítést biztosítson. Az említett szakértői csoport megvitathatja az alkalmazandó normákat és a vonatkozó bevált módszereket is.

Végül az EU vezető szerepet tölt be a harmadik országokra irányuló segítségnyújtásban. A Bizottság a tagállamokkal és nemzetközi partnereivel együttműködve törekszik a lehető legnagyobb mértékű gondosságot biztosítani annak érdekében, hogy az uniós pénzeszközöket és gazdasági erőforrásokat – beleértve a garanciákat is – az uniós szankciókkal teljes összhangban használják fel. A Bizottság készen áll arra, hogy folytassa az együttműködést azokkal a partnerekkel, amelyeknek növelniük kell a kapacitásukat ezen a területen.

10. kulcsintézkedés: A Bizottság 2021-ben létrehozta az adatbázisként működő

⁴⁶ A Tanács 2271/96/EK rendelete (1996. november 22.) harmadik ország által elfogadott jogszabályoknak az ország területén kívüli alkalmazásának hatása és az ilyen jogszabályon alapuló vagy abból eredő intézkedések elleni védelemről (HL L 309., 1996.11.29, 1. o.).

Szankciós Adatcseretárat a szankciók végrehajtására és végrehajtására vonatkozó információknak a tagállamok és a Bizottság közötti haladéktalan bejelentése és cseréje céljából.

11. kulcsintézkedés: A Bizottság 2021-ben együttműködik a tagállamokkal annak érdekében, hogy egyetlen kapcsolattartó pontot hozzon létre a jogérvényesítéssel és a végrehajtással kapcsolatos, határokon átnyúló jellegű kérdések kezelésére.

12. kulcsintézkedés: A Bizottság továbbra is biztosítja, hogy a harmadik országoknak, nemzetközi szervezeteknek és nemzetközi pénzügyi intézményeknek juttatott uniós pénzeszközök és gazdasági erőforrások felhasználása ne sértse meg az uniós szankciókat, és ennek érdekében az uniós forrásokat végrehajtó partnerekkel további jogilag kötelező erejű, a megfelelést biztosító rendelkezésekről állapodik meg, és nyomon követi azok végrehajtását.

Az uniós szankciók összehangolt érvényesítésének felügyelete

A szerződések öreként a Bizottság figyelemmel kíséri azokat az eseteket, amelyekben a tagállamok megsérthették az uniós jogot, és információt gyűjt ezekről. Az uniós szankciók megsértésével kapcsolatos információk bizalmas jellegének és az illegális tevékenységeket bejelentő személyeket érintő esetleges következményeknek megfelelően a Bizottság külön eszközt hoz létre a névtelen bejelentések megkönnyítésére.

2022 első felében a Bizottság kidolgozza az uniós szankciók szisztematikus megsértésének észlelésétől az Európai Unió Bírósága előtt indított keresetig vezető – kritériumokat és időbeosztást is tartalmazó – ütemtervet.

Végül a Bizottság – többek között a szankciókkal és a területen kívüli hatállyal foglalkozó szakértői csoport keretében – együttműködik a tagállamokkal annak érdekében, hogy az uniós szankciók megsértéséért kiszabott nemzeti szankciók hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek legyenek.

13. kulcsintézkedés: A Bizottság külön rendszert hoz létre, amely lehetővé teszi a szankciók kijátszásának, ezen belül a visszaélések anonim bejelentését. A rendszer biztosítja a szükséges titoktartási garanciákat.

A területen kívüli hatály elleni küzdelem meglévő eszközeinek megerősítése és újak mérlegelése

Az elmúlt években egyes harmadik országok gyakrabban alkalmaztak szankciókat vagy egyéb szabályozási intézkedéseket az uniós gazdasági szereplők – magánszemélyek, vállalkozások – magatartásának meghatározására. Az EU úgy véli, hogy az uniós gazdasági szereplőkkel szembeni intézkedések harmadik országok általi, területen kívüli alkalmazása ellentétes a nemzetközi joggal. Ezek az intézkedések veszélyeztetik az egységes piac integritását és az EU pénzügyi rendszereit, csökkentik az EU külpolitikájának eredményességét, és nyomást gyakorolnak a jogszerű kereskedelemre és beruházásokra, megsértve ezzel a nemzetközi jog alapelveit.

A szövetségesekkel és hasonló gondolkodású partnerekkel való folyamatos szoros koordináció a szankciórendszerek lehető legnagyobb mértékű összehangolása érdekében részben megakadályozza olyan harmadik országbeli szankciók elfogadását, amelyek alkalmazási köre vagy tartalma eltér az uniós szankciókétól, és amelyeket területen kívüli hatállyal uniós gazdasági szereplőkre is alkalmaznak. A főképviselelő és a Bizottság – saját hatáskörüknek megfelelően – rendszeres párbeszédet és együttműködést folytat a

harmadik partnerekkel, különösen a G7-partnerekkel a szankciókra vonatkozó határozatok és a végrehajtási kérdések jobb összehangolása, valamint a harmadik országok szankcióinak területen kívüli alkalmazásával kapcsolatos esetleges aggályok megfogalmazása érdekében.

14. kulcsintézkedés: A szankciókkal kapcsolatos együttműködés megerősítése, különösen a G7-partnerekkel.

A blokkoló intézkedésekről szóló rendelet az EU egységes válasza a harmadik országok intézkedéseinek – különösen a másodlagos szankcióknak – az uniós gazdasági szereplőkkel szembeni, területen kívüli alkalmazására⁴⁷. A blokkoló intézkedésekről szóló rendeletnek a benne rejlő lehetőségek kiaknázása érdekében a területen kívüli hatály elleni átfogóbb uniós politika részét kell képeznie, amelyhez a Bizottság a következő intézkedéseket vezeti be a meglévő eszközök jobb kihasználása, adott esetben pedig újak létrehozása érdekében:

- (i) egyértelműbb eljárások és szabályok a 6. cikk alkalmazására vonatkozóan (különösen a követeléseknek az alperesek vagyona terhére történő, az EU teljes területére kiterjedő könnyebb behajtása érdekében);
- (ii) megerősített nemzeti intézkedések a felsorolt területen kívüli intézkedésekre alapuló külföldi határozatok és ítéletek elismerésének és érvényesítésének megakadályozására (4. cikk);
- (iii) az 5. cikk második bekezdése szerinti engedélyezési kérelmek egyszerűsített feldolgozása, beleértve a kért információk felülvizsgálatát is;
- (iv) külföldi eljárásokban való esetleges részvétel az uniós vállalkozások és magánszemélyek támogatása érdekében.

Az EU-ba irányuló közvetlen külföldi tőkebefektetések biztonságra és közrendre gyakorolt hatásának értékelésekor⁴⁸ a Bizottság azt is figyelembe veszi, hogy az ügylet mekkora valószínűséggel eredményezi egy harmadik ország által elfogadott szankciók jogellenes, területen kívüli alkalmazását valamely uniós célponttal szemben. Előfordulhat például, hogy az uniós vállalkozások feletti ellenőrzés külföldi beruházó általi megszerzésének felülvizsgálatakor a Bizottságnak a tagállamok nemzeti hatóságaival együttműködve fel kell mérnie, hogy az uniós célvállalkozás nagyobb valószínűséggel kerül-e területen kívüli szankciók hatálya alá, függetlenül attól, hogy azokat melyik ország szabta ki. Ebben az esetben veszélybe kerülhet az uniós célvállalkozás képessége arra, hogy az EU-ban kritikus infrastruktúrát tartson fenn, vagy biztosítsa kritikus inputjainak az EU-ba érkező biztonságos és folyamatos ellátását.

A blokkoló intézkedésekről szóló rendelet a múltban egységes uniós választ adott a szankciók területen kívüli alkalmazására. Az ilyen szankciók elterjedése azonban mélyebb vitát tesz szükségessé azokról az esetleges további intézkedésekről, amelyek

⁴⁷ Legfontosabb rendelkezései az EU-ban semmissé teszik a területen kívüli szankciók alapján hozott bírósági ítéleteket és közigazgatási hatósági határozatokat (4. cikk); megtiltják az uniós személyeknek, hogy megfeleljenek egyes meghatározott területen kívüli szankciónak, kivéve, ha erre felhatalmazást kapnak (5. cikk); valamint feljogosítja az uniós személyeket, hogy bíróság útján téríttessék meg a területen kívüli szankciók által okozott kárukat (visszakövetelési rendelkezés, 6. cikk).

⁴⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/452 rendelete (2019. március 19.) az Unióba irányuló közvetlen külföldi befektetések átvilágítási keretének létrehozásáról (HL L 79I., 2019.3.21., 1. o., az előszőréről szóló rendelet).

nagyobb visszatartó erővel bírhatnak a szankciókkal szemben, és szükség esetén ellensúlyozhatják azokat. A Bizottság kezdeményezi annak mérlegelését, hogy milyen szakpolitikai alternatívák állnak rendelkezésre annak az eszköztárnak a korszerűsítésére, amellyel az EU ellensúlyozhatja a harmadik országok egyoldalú szankcióinak az uniós személyekkel és szervezetekkel szembeni jogellenes, területen kívüli alkalmazásából eredő hatásokat. A blokkoló intézkedésekről szóló rendelet megerősítését célzó, a nem kereskedelmi jellegű retorziós intézkedésekre vonatkozó módosítás mérlegelése mellett a Bizottság további eszközöket is fontolóra vesz az uniós gazdasági szereplők uniós jog szerinti jogszerű tevékenységének védelme érdekében. Az érdekelt feleket szükség szerint bevonja a folyamatba.

Ezzel párhuzamosan a Bizottság felülvizsgálja kereskedelempolitikáját⁴⁹, és legkésőbb 2021 negyedik negyedévében (vagy szükség esetén korábban) javaslatot terjeszt elő a harmadik országok kényszerítő intézkedéseinek megakadályozására és ellensúlyozására⁵⁰.

15. kulcsintézkedés: A Bizottság mérlegeli azokat a további szakpolitikai alternatívákat, ideértve a 2271/96/EK rendelet esetleges módosítását is, amelyekkel eredményesebben akadályozhatja és ellensúlyozhatja harmadik országok egyoldalú szankcióinak az uniós gazdasági szereplőkkel szembeni jogellenes, területen kívüli alkalmazását.

6. KÖVETKEZTETÉS

A Bizottság következetes intézkedéscsomag végrehajtásával törekszik megerősíteni az EU nyitott stratégiai autonómiáját annak érdekében, hogy növelje képességét a szabályokon alapuló multilateralizmus előmozdítására és védelmére, valamint a kölcsönösen előnyös kétoldalú kapcsolatok kialakítására, ugyanakkor megvédhesse magát a tisztességtelen és visszaélésszerű gyakorlatokkal szemben.

A Bizottság az említett intézkedések végrehajtásával törekszik az uniós gazdaság és pénzügyi piaci infrastruktúrák rezilienciájának növelésére. A Bizottság felveszi a kapcsolatot a harmadik országbeli partnerekkel, hogy előmozdítsa az euró használatát, erősítse az euró nemzetközi referencia-pénznemként betöltött szerepét a kereskedelmi, az energia- és a nyersanyagágazatban, erősítse az uniós szankciók végrehajtását és érvényesítését, valamint védje az uniós gazdasági szereplőket a harmadik országok intézkedéseinek jogellenes, területen kívüli alkalmazásával szemben.

Az említett cselekvési területek egymáshoz kapcsolódnak és kiegészítik egymást; az EU pozíciójának e területeken való megerősítéséhez viszont számos köz- és magánszférabeli érdekelt fél, legfőképpen az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az EKB közreműködésére van szükség. A Bizottság felszólítja az érintett szereplőket, hogy

⁴⁹ Konzultációs feljegyzés – „Megújított kereskedelempolitika egy erősebb Európáért” (2020. június 16.).

Elérhető a következő internetcímen: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158779.pdf

⁵⁰ Szándéknyilatkozat David Maria Sassoli elnöknek és Angela Merkel kancellárnak (2020. szeptember 16.), elérhető a következő internetcímen:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/state_of_the_union_2020_letter_of_intent_en.pdf

Lásd még a Bizottság 2021. évi munkaprogramját, elérhető a következő címen:

https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key-documents_en

csatlakozzanak ehhez a stratégiához annak érdekében, hogy az Unió a nemzetközi szintén és általában véve gazdasága és pénzügyi ágazata számára eredményesen képviselhesse az érdekeit. A Bizottság folyamatosan nyomon fogja követni ezeket az intézkedéseket, és 2023-ban felülvizsgálja az elért végrehajtási eredményeket.